Finlands svenska författareförening rf Utlåtande

Kulturutskottet
00102 RIKSDAGEN

siv@riksdagen.fi

RP 46/2023 rd., regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av upphovsrättslagen

Finlands svenska författareförening (FSF) tillvaratar medlemmarnas ideella samt allmänna och gemensamma ekonomiska intressen och bevakar deras författarrätt. Föreningen grundades 1919 och har idag närmare 200 medlemmar. Medlemmar i föreningen är professionella skönlitterära författare som skriver på svenska i Finland.

FSF godkänner inte det nuvarande förslaget om att även inläsarna ska få rätt till ersättning för användning av e-material på bibliotek. Utan godtagbara motiveringar föreslås det i regeringspropositionen att inläsarna av ljudböcker, det vill säga *innehavare av till upphovsrätten närstående rättigheter*, ska få en del av den föreslagna ersättningen.

Propositionens motiveringar till att det åt ljudbokens inläsare ska betalas ersättning är bristfälliga och ingen konsekvensanalys har gjorts. Det är förvrängt påstå att det på grund av ljudböckernas popularitet finns skäl belöna inläsarna. Eller att hänvisa till att ljudböckerna inte skulle finnas till utan en inläsare. Ljudboken skulle de facto inte finnas till utan dess författare. Vi anser att inläsarna av e-ljudböcker har rätt till tillräcklig ersättning men vi anser inte de ska få tillgång till ersättningen i den förslagna 38 a §.

Utlåningsersättningen är specifikt ämnad som kompensation till författaren för det inkomstbortfall som sker då läsaren, istället för att köpa verket och på det sättet generera inkomst till författaren i form av royalty, gratis lånar verket från biblioteket. För inläsaren av ljudboken uppstår inget inkomstbortfall eftersom hen ersätts för arbetet i form av lön. De facto skulle inläsaren i enlighet med regeringens proposition ersättas dubbelt för detta arbete samtidigt som upphovspersonen skulle få en till och med mindre ersättning då flera inkluderas som mottagare av detta kulturstöd. Juridiskt blir det utmanande ta med endast en innehavare av närstående rättigheter och samtidigt lämna bort också andra vars arbetsinsats – för att parafrasera regeringspropositionens ordalydelse – varit oumbärliga för ljudbokens uppkomst. Möjligtvis är det den tekniska personalen, grafikerna eller redaktörerna som är följande skrå tilldelas rätt till ersättning då materialet utlånas på bibliotek? Liksom ljudboksinläsaren har också dessa personer redan fått lön för sitt arbete. Det har författaren inte.

Grunden för utlåningsersättningen är upphovsrätten. Ersättningen i den föreslagna 38 a § är inte på baserad på upphovsrätt; avsikten är att den ersätter den utlåningsersättning som uteblivit på grund av att e-material blivit allt populärare i biblioteken. Så har skett på grund av att utlåningsersättning inte betalats för e-material. I synnerhet vid högskolebibliotek har den fysiska boken slutat användas och upphovsrättsinnehavarnas ersättningar har därmed minskat radikalt. **Vi anser därför att verk i e-bokshylltjänster ska ha rätt till ersättningen för e-material.** Definitionen i den föreslagna paragrafen täcker de facto redan e-bokshylltjänster. Upphovsrättsorganisationen Sanasto har, enligt egen utsago, tillgång till relevanta data för e-bokshylltjänsternas användning. Det finns därmed ingen kvalificerad orsak lämna dessa utanför lagstiftningen.

Med ovanstående motiveringar godkänner vi inte det nuvarande förslaget om att även inläsare ska få rätt till ersättning för användning av e-böcker och e-ljudböcker på bibliotek. Dessutom förutsätter vi att ersättning även ska tillkomma för verk som finns i högskolornas e-bokshylltjänster.

Som avslutning önskar vi poängtera att uppläsare av ljudböcker är värda skälig ersättning för sitt arbete. Dock kan detta inte ske på bekostnad av den ersättning som tillfaller författare och översättare.

Helsingfors 16.10.2023

Johanna Sandberg, verksamhetsledare